

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000427

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-03-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гумен Олександр Вікторович

2. Oleksandr V. Humen

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 072

Назва наукової спеціальності: Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Фінанси, банківська справа та страхування

Дата захисту: 16-04-2026

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12083

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06.73.65

Тема дисертації:

1. Розвиток аграрного страхування в Україні
2. Development of Agricultural Insurance in Ukraine

Реферат:

1. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (07 – Управління та адміністрування), Уманський національний університет Міністерства освіти і науки України, Умань, 2026. Дисертаційна робота присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних основ та визначенню напрямів розвитку аграрного страхування в Україні. У межах дослідження здійснено ґрунтовний аналіз понятійного апарату страхового захисту в аграрному секторі, оцінено тенденції та динаміку розвитку вітчизняного ринку аграрного страхування, визначено ключові фактори впливу на його ефективність та стійкість. На основі отриманих результатів сформульовано напрями модернізації аграрного страхування з урахуванням сучасних ризиків, потреб сільськогосподарських виробників і вимог до фінансової безпеки аграрної галузі. На основі аналітичних та теоретико-методичних результатів удосконалено підходи до визначення стратегічних напрямів розвитку ринку, що включають державне партнерство, модернізацію нормативної бази, цифровізацію страхових процесів та розширення продуктового портфеля. Реалізація моделі підвищує фінансову стабільність агровиробництва, зміцнює

довіру до страхового ринку та забезпечує доступ до ефективних інструментів управління ризиками. Дослідження дозволило комплексно оцінити детермінанти страхової поведінки аграрних виробників та кількісно виміряти їх через інтегральні індекси KOG, INF, SOC, MOT та композитний індекс готовності до ризик-менеджменту CRMR. Встановлено, що середній рівень проникнення аграрного страхування у вибірці становив 34,5%, індекс довіри – 49,3, індекс інформованості – 51,1, індекс поведінкових викривлень – 47,5, CRMR – 36,8, що свідчить про низьку загальну готовність до управління ризиками через страхування. На цій основі розроблено авторську поведінково-мотиваційну модель, яка інтегрує економічні, соціальні, психологічні та інституційні чинники, пояснює відмінності страхової поведінки різних груп виробників і дозволяє кількісно оцінювати їх мотивацію до участі у страхових програмах. Кластерний аналіз (k-means, k=3) виділив три групи: Кластер 0 – раціональні та інформовані (найвища ймовірність страхування), Кластер 1 – недовірливі та соціально залежні, Кластер 2 – емоційно бар'єрні та ризиково-оптимістичні (найнижча ймовірність страхування), що дозволяє формувати диференційовані політики: комерційні продукти з мінімальними бар'єрами, програми підвищення довіри та інформаційно-поведінкові інтервенції. Запропоновані напрями вдосконалення механізму включають підвищення прозорості ринку, розвиток фінансової грамотності, цифровізацію страхових процесів та таргетовані поведінкові інтервенції, що сприятиме підвищенню страхового покриття, зміцненню довіри до страхових інститутів і підвищенню стійкості аграрного сектору. Інноваційні та цифрові підходи включають індексні та автоматизовані продукти, цифрову аналітику, ESG-механізми та інтеграцію з державними реєстрами, забезпечуючи точне прогнозування збитків, оперативну оцінку ризиків, оптимізацію страхових процесів і зниження транзакційних витрат. Це створює науково-практичну основу модернізації аграрного страхування та стимулює участь аграріїв у цифровому середовищі. Ключові слова: страхування, аграрне страхування, страховий ринок, ризики, ризик-менеджмент, страховики, страхові послуги, страхові продукти, параметричне страхування, цифровізація, державна підтримка, фінансова стійкість, поведінкова мотивація, інновації.

2. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in speciality 072 «Finance, Banking and Insurance» (07 – Management and Administration), Uman National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Uman, 2026. The dissertation is devoted to substantiating the theoretical and methodological foundations and determining the directions of development of agricultural insurance in Ukraine. The study provides a thorough analysis of the conceptual framework of insurance protection in the agricultural sector, assesses trends and dynamics in the development of the domestic agricultural insurance market, and identifies key factors influencing its effectiveness and sustainability. Based on the results obtained, directions for the modernisation of agricultural insurance are formulated, taking into account current risks, the needs of agricultural producers and the requirements for financial security in the agricultural sector. Based on analytical and theoretical-methodological results, approaches to determining strategic market development directions have been improved, including public-private partnerships, modernisation of the regulatory framework, digitisation of insurance processes, and expansion of the product portfolio. Implementation of the model increases the financial stability of agricultural production, strengthens confidence in the insurance market, and provides access to effective risk management tools. The study allowed for a comprehensive assessment of the determinants of agricultural producers' insurance behaviour and their quantitative measurement using the KOG, INF, SOC, MOT integral indices and the CRMR composite risk management readiness index. It was found that the average penetration rate of agricultural insurance in the sample was 34.5%, the confidence index was 49.3, the awareness index was 51.1, the behavioural bias index was 47.5, and the CRMR was 36.8, which indicates a low overall readiness for risk management through insurance. On this basis, an author's behavioural and motivational model has been developed, which integrates economic, social, psychological and institutional factors, explains the differences in insurance behaviour among different groups of producers and allows for a quantitative assessment of their motivation to participate in insurance programmes. Cluster analysis (k-means, k=3) identified three groups: Cluster 0 – rational and informed (highest probability of insurance), Cluster 1 – distrustful and socially dependent, Cluster 2 – emotionally barriered and risk-optimistic (lowest probability of insurance), which allows for the formation of differentiated policies:

commercial products with minimal barriers, trust-building programmes, and informational and behavioural interventions. The proposed areas for improvement include increasing market transparency, developing financial literacy, digitising insurance processes, and targeted behavioural interventions, which will help increase insurance coverage, strengthen trust in insurance institutions, and improve the resilience of the agricultural sector. Innovative and digital approaches include index-based and automated products, digital analytics, ESG mechanisms, and integration with government registries, ensuring accurate loss forecasting, rapid risk assessment, optimisation of insurance processes, and reduction of transaction costs. This creates a scientific and practical basis for the modernisation of agricultural insurance and encourages farmers to participate in the digital environment. Keywords: insurance, agricultural insurance, insurance market, risks, risk management, insurers, insurance services, insurance products, parametric insurance, digitalisation, state support, financial stability, behavioural motivation, innovation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Прокопчук О. Т., Харенко А. О., Гумен О. В., Мирошниченко М. М., Клименко В.О., Жарун Р. Ф. Цифрові трансформації та інноваційні рішення на ринку страхових послуг України. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2024. Випуск 105, Ч. 2: Економічні науки, С. 106-115. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-105-2-106-115.
- Прокопчук О. Т., Пономаренко О.В., Гумен О. В., Мирошниченко М. М., Клименко В.О., Жарун Р. Ф. Трансформація страхового бізнесу під впливом цифрових інновацій та штучного інтелекту. Збірник наукових праць Уманського національного університету / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2025. Випуск 106, Ч. 2: Економічні науки. С. 90-100. DOI:10.32782/2415-8240-2025-106-2-90-100
- Гумен О. В. Особливості розвитку аграрного страхування в Україні в умовах інноваційних викликів та можливостей. Науково-практичний журнал «Агросвіт». 2025. № 19. С. 138-143. DOI: 10.32702/2306-6792.2025.19.138
- Прокопчук О. Т., Гумен О. В. Поведінкові та мотиваційні засади розвитку аграрного страхування в Україні. Науково-практичний журнал «Агросвіт». 2025. № 22. С. 91-100. DOI: 10.32702/2306-6792.2025.22.91
- Гумен О. В. Інституційні та інноваційні механізми розвитку аграрного страхування в Україні. Науково-практичний журнал «Інвестиції: практика та досвід». 2025. № 19. С. 207-212. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.19.207
- Гумен О. В. Організаційні основи розвитку ринку страхових послуг. Теоретичні засади державного регулювання страхової діяльності. Актуальні питання сучасної економіки : матеріали XIV Всеукраїнської наукової конференції за міжнародною участю, 15 листопада 2022 р. Умань : УНУС. 2022. С. 48-50
- Клименко В.О., Гумен О.В., Мирошниченко М.М. Поведінкові аспекти взаємодії учасників страхового ринку. [Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної

конференції]. Частина 1. м. Полтава, 30-31 березня 2023 р. Полтава, 2023. С. 676-678.

- Клименко В.О., Гумен О.В., Мирошниченко М.М. Теоретична концептуалізація страхового бізнесу. [Аспекти стабільного розвитку економіки] : Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції. 25 травня 2023 р. Умань : 2023. С. 17-19.
- Prokopchuk O.T., Humen O.V., Myroshnychenko M.M. Current state and trends of property insurance in Ukraine. Актуальні питання сучасної економіки : матеріали XV Всеукраїнської наукової конференції за міжнародною участю, 15 листопада 2023 р. Умань :УНУС. 2023. С. 74-76.
- Клименко В.О., Гумен О.В., Мирошниченко М.М. Реклама та просування страхових послуг на ринку аграрного страхування. Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи [Електронне видання]: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 березня 2024 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2024. С. 361-363.
- Прокопчук О. Т., Клименко В. О., Гумен О. В. Аграрне страхування: захист бізнесу в умовах сучасних викликів. Agricultural and food Economics. 2024: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 вересня 2024 р. Київ: НУБіП України, 2024. С. 63-64.
- Гумен О.В., Клименко В.О., Мирошниченко М.М. Інноваційні підходи до аграрного страхування в цифрову епоху. [Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин] : Матеріали XX Міжнародної науково-практичної конференції. Умань. 27 травня 2025 р. С. 25-27.
- Клименко В. О., Гумен О. В., Мирошниченко М. М. Страхування як інструмент управління ризиками в корпоративних фінансах: сучасний стан і перспективи розвитку. Фінансові механізми забезпечення відновлення економіки України в сучасних умовах [Електронне видання] : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, м. Ірпінь, 26 лютого 2025 року. Ірпінь, 2025. С. 340-342.
- Клименко В., Гумен О., Мирошниченко М., Жарун Р. Сучасні підходи до аграрного страхування: виклики та перспективи. Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1. Полтавський державний аграрний університет. (25 березня 2025 р.). Полтава, 2025. С. 621-623.
- Гумен О.В., Клименко В.О., Мирошниченко М.М. Інноваційна модернізація страхового ринку в Україні в умовах трансформаційної економіки. Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Розвиток фінансово-кредитних систем: виклики сьогодення», Умань, Уманський НУ. 2025 р. С. 86-87.
- Гумен О. Фіскальні механізми стимулювання аграрного страхування в умовах глобальних ризиків. Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: Збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції. (30 жовтня 2025 р., м. Полтава) / Полтавський державний аграрний університет. Полтава: ПДАУ, 2025. Т. 1. С. 411-412.
- Прокопчук О. Т., Гумен О. В. Розвиток системи страхового захисту в аграрному секторі економіки України : Колективна монографія [Соціально-економічні засади формування економічної системи України] / За ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. Умань: Видавець «Сочінський», 2022. С. 73-77.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U112522

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Прокопчук Олена Тодорівна
2. Olena T. Prokopchuk

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7405-2469

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Костюк Вікторія Анатоліївна
2. Viktoriia A. Kostiuk

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7671-3603

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Алескерова Юлія Володимирівна
2. Yuliya V. Aleskerova

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3072-4854

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Код за ЄДРПОУ: 14163438

Місцезнаходження: вул. Героїв Майдану, Хмельницький, Хмельницький р-н., 29000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Обласна рада

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коротеєв Микола Анатолійович

2. Mykola A. Korotieiev

Кваліфікація: к.е.н., доц., 08.07.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8739-285X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бондаренко Наталія Вікторівна

2. Nataliya V. Bondarenko

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5603-8356

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Соколюк Сергій Юрійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Соколюк Сергій Юрійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Коротеев Микола Анатолійович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна